СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 293. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 17-го грудня 1938. No. 293. Jersey City, N. J., Saturday, December 17, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОДВІЙНЕ ЖИТТЯ МІЛІОНЕРА „КОСТЕРА"

НЮ ЙОРК. — Поліція викрила, що арештований недавно президент хемічної компанії „МекКесон і Робінс", за спроневірення 18 міліонів долярів, Франк Доналд Костер, фактично не називається „Костер", тільки Филип Музика. Він прибув малим хлопцем як еміґрант з Італії і, підрісши, пустився на ріжні злочинні підприемства. Він був кілька разів арештований і караний судом, а також раз був замішаний у душогубство. Але пізніше він трохи розробивсь і заложив свою власну компанію під зміненим назвищем. Та компанія розрослась і тоді Музика, що назвав себе „Костером" постарався навіть про те, що подав свій фальшивий життепис до відомої американської книжки „Ґу із ґу", в якому сказав, що він походить з доброї родини, має скінчений університет і два університеські титули. Щойно тепер, коли його арештували у звязку з останньою дефравдацією 18 міліонів долярів і взяли відбитки його пальців, поліція відшукала і його старі реєстри.

БОРОТЬБА ЗА ВПЛИВИ В ПОЛУДНЕВІЙ АМЕРИЦІ.

ЛІМА. — Внаслідок опору арґентинської делеґації восьма всеамериканська конференція натрапляє на чимраз більші труднощі. Представник Злучених Держав Америки, Кордел Гол, в резолюції цеї конференції хотів ставити таку точку, щоб усі американські краї вибрали постійне тіло, що нараджувалось би в справі оборони на випадок, колиб один з країв був нападений якимсь чужим напасником; а також щоб обіцяли собі взаємну поміч. Арґентина ніяк не хоче заздалегідь звязувати собі тим руки і противиться такому рішенню. А американська делеґація вважає таке рішення за найосновніше в цілих нарадах.

АМЕРИКА ДАЄ ПОЗИЧКУ КИТАЄВІ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд рішив дати позичку китайському урядові на суму 25 міліонів долярів. Та позичка фактично призначена на те, щоби піддержувати торговлю Китаю з Америкою, але знавці говорять, що вона дуже скріпить уряд ґен. Кай Шека в його боротьбі з Японією.

ГОСТРА НОТА АМЕРИКИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд вислав через свого амбасадора в Берліні гостру ноту, в якій домагається, щоб німецький уряд не примінював переслідувань до жидів американських громадян та щоб не накладав на них ніяких фінансових обмежень. В ноті говориться, що американський уряд не накладає ніяких обмежень на німців, що перебувають в Америці і є німецькими громадянами. Запитаний представник американського уряду в Вашинґтоні, чи ця остання заввага означає, що американсський уряд у будуччині може примінювати загострення до німецьких громадян, сказав, що про те не хоче говорити.

ПЕРЕДБАЧАЄ КІНЕЦЬ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ФАРМ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар хліборобства, Валас, сказав, що повний індивідуалізм у фармерстві закінчивсь і більше не повернеться. Тепер фармери не матимуть такої цілковитої свободи в завідуванні своїми фармами, як мали колись. Бо вони є тісно звязані з рештою економічного життя краю і коли хочуть просперувати, то мусять приняти стислу контролю згори.

ФАРМЕРИ ХОЧУТЬ СПІВПРАЦІ З ІНШИМИ ГАЛУЗЯМИ.

НЮ ОРЛІЕНС. — Федерація американських фармерських бюр на своїм зїзді, в якім взяло участь поверх 4,000 представників, ухвалила резолюції, які стверджують, що „Ей Ей Ей" (Аґріколчурел Едджостмент Адміністрейшен), зробила і далі робить великі услуги для фармерства; а також ухвалила домагатись від уряду скликання конференції представників фабричного промислу, робітництва і фінансів в ціли вироблення якогось економічного пляну тісної співпраці.

ЗНОВУ УХВАЛИЛИ ГРОШ НА БУДОВУ ДОМІВ.

НЮ ЙОРК. — Місто Ню Йорк дістало знов поверх вісім міліонів долярів на збурення нужденної частини домів і збудування на їх місці модерних. Заряд міста ще не подав до відома, в котрім саме місці будуть бурити доми, та догадуються, що десь у долішній східній частині Ню Йорку. По тих грошах прийдуть чергові суми.

СТРИМУЮТЬСЯ З РИСУВАННЯМ МАП.

НЮ ЙОРК. — Рисівники, що працюють у „Доблю Пі Ей" і рисують мапи для шкільних заведень, дістали приказ стриматися з рисуванням мап з середущої Европи, бо там відносини і границі так зміняються, що передчасно їх зарисовувати на мапах. Щойно коли трохи успокоїться, можна буде означити границі.

СЕКРЕТАР РОПЕР УСТУПАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Даніел Ропер, що від 1933 року завідував департаментом торговлі, тепер зрезиґнував зо свого становища, щоб вернутись назад до приватного життя. Ропер має 72 роки. Президент Рузвелт висказав великий жаль з приводу цеї резиґнації.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отсим взиваємо всі відділи У. Н. Союзу прислати до головної канцелярії місячні рекордові й фінансові звіти якнайскорше. Усі звіти мусять бути в головній канцелярії 28. грудня, а вже не пізнiше як 30. грудня. Вимога стейтової контролі асекураційного департаменту є така, що все рекордове й фінансове книговодство мусить бути замкнене з днем 31. грудня, а тимсамим головна канцелярія може вчислити до річних замкнень тільки ці звіти й рахунки, які будуть у головної канцелярії НЕ ПІЗНІШЕ ЯК 30. ГРУДНЯ.

Зокрема взиваємо ці відділи, які залягають з належитостями, вирівняти свій довг на час, бо інакше головна канцелярія буде змушена подати їх з кінцем року до суспензи.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

ПАНІ РУЗВЕЛТОВА ОБЕЙМАЄ СТАНОВИЩЕ СИНА.

Пані Рузвелтова, жінка президента, стала директоркою асекураційної фірми свого сина Джеймса, котрий став віцепрезидентом фільмової спілки Самуеля Ґолдвина. Вона каже, що робить це для охорони інтересів сина.

ЖІНКА СУДДІ СТАЄ НА СУД ЗА ПАЧКАРСТВО.

Прокураторія поставила перед великою лавою присяжних суддів в Ню Йорку, як обвинувачену за пачкування дорогоцінних товарів через границю, жінку Едґара Лавера, судді вищого суду. Пані Лавер, котра прибула до суду в товаристві лікаря й шпитальної послужниці, бо, мовляв, вона дуже хора, заявила, що вона не почувається до вини.

„ЯК БУДЕДЕ БАВИТИСЯ В ПОЛІТИКУ"...

Командант станиці поліції у Збоїсках в асисті поліцая Рончковского зробив уночі ревізію у крамаря кооперативи Петра Янчишина у Збоїсках. Янчишин лежав саме тоді хорий, а його товариші Евстахій Кудлатий і Лев Ставарський клали йому баньки. Не зважаючи на те, поліція перетрясла убрання і валізи шукаючи зброї. До Е. Кудлатого командант звернувся з погрозою: „Як будете бавитися в політику, то вам покажу"... Підозрівав, що це п. Кудлатий удекорував могилу поляглих борців перед панахидою в церкві.

РАДИТЬ НЕ ЛЯКАТИСЯ ЗРОСТУ БОЖЕВІЛЛЯ.

Гаролд Дорн, статистик Уряду Публичного Здоровля, каже, що зо зросту числа осіб, допущених до шпиталів для умово хорих, не можна вносити, що умове здоровля народу погіршується; мовляв, це лише поліпшується дбання за таких хорих.

БІДА НІМОМУ.

Йосиф Возьний з Канори, що має нещастя бути німим, приїхав до Ендевор, Саск., і хотів допитатися до одного чоловіка. Побачив жінку, що доїла корову, і зачав робити до неї дивні знаки руками та гомоніти. Жінка налякалася, наробила крику, втекла і поскаржилася людям. Люди набрали буків у руки і пустилися за німим. Цей утік до стайні і сидів там, аж спроваджено поліцая, котрий його освободив від облоги.

БІЛІ ОРЛИ В ПІРИНЕЯХ.

Лісничий Анрі Кольомб застрілив на днях у піринейських лісах білого орла, якого крила були довгі 1.8 м. За свій учинок дістав нагану від власника лісів, який станув на становищі, що такого невиданого орла не слід було вбивати. Кольомб заявив, що вже кількакротно бачив білого орла підчас своїх мандрівок по піринейських лісах, але щойно тепер удалось йому застрілити одного з них.

УЧИТЬСЯ НОВОГО БИЗНЕСУ.

Джеймс Рузвелт, найстарший син президента, став недавно в Голівуді віцедиректором фільмового підприємства. На світлині Джеймс Рузвелт дістає лекцію в своїм новім фаху від Самуеля Ґолдвина, президента того підприємства. Коли ґазетярі питалися Джеймса Рузвелта, чи це правда, що він має побирати 50,000 долярів річної платні, цей відповів виминаючо, що ця цифра зависока. Він давніше побирав річно $10,000 як секретар свого батька.

СМЕРТЕЛЬНІ СТРІЛИ ДО ВЛОМНИКА.

Невідомі вломники дісталися до маґазину ювеліра Боруха Геннера в Перемишлі, якого обікрали до тла. Шукаючи злодіїв, поліція звернула увагу на вломника Й. Підґурского з Перемишля, який щойно вийшов з вязниці, де відсидів 5-літню кару за вломи. Одночасно поліція ствердила, що Підґурскі виїхав до Львова. На днях поліцай з Родатич, п. Городок, стрінув Підґурского на гостинці і хотів його вилеґітимувати. Одначе тому, що Підґурскі кинувся на поліцая, цей смертельно зранив вломника, який за хвилину помер.

УБИВНИКИ СТАРЕНЬКОЇ ЖІНКИ ЗАСУДЖЕНІ НА СМЕРТЬ.

Суд присяжних у Давфині, в Манітобі, узнав винуватими морду трьох підсудних: Петра Коженовського, Данила Притулу і Данила Канюку. Підчас грабіжницького нападу 13. травня ц. р. вони так тяжко побили 81-літню старушку Анну Котикову, що вона небаром померла. На основі присуду суддів присяжних засудив суддя Дайсарт усіх 3 підсудних на кару смерти, яка має бути виконана 16. лютого 1939 р. Данило Канюка буде мабуть помилуваний, бо судді долучили до засуду просьбу, що поручає ласку.

НАСЛІДКИ ЛЕГКОДУШНОГО ЗАКЛАДУ.

Степан Ковальскі, селянин з Заціша на Шлеську, заложився з сусідом, що зїсть 12 яєць. Ковальскі заклад виграв і дістав за те 20 злотих. Одначе другого дня занедужав на шлунок і перевезений до лічниці помер.

НОВИЙ ВИНАХІД ПОСТРАХОМ ЗЛОДІЇВ.

Один технік у Трієсті винайшов прилад, що є пострахом злодіїв, які крадуть самоходи. Винахід полягає на тому, що мотор вкраденого самоходу починає сильно гудіти, а сирени протяжно свистати з хвилиною, коли злодій намагається вкрасти самохід і пустить мотор. Одночасно двері самоходу автоматично замикаються і злодій не може втекти з самоходу.

НАГОРОДА НОБЕЛЯ З ФІЗИКИ.

Шведська академія наук призначила цьогорічну нагороду Нобеля з фізики італійському вченому проф. Енрікові Фермі за його досліди над первнями. Проф. Енріко Фермі має всього 37 років і є одним із наймолодших лавреатів Нобеля. Професор Енріко Фермі викладає хемію в університеті в Римі та є членом італійської академії наук.

МИТРОПОЛИТ БЛАГОСЛОВИТЬ КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

ХУСТ. — Митрополит Андрій Шептицький переслав о. А. Волошинові, премієрові Карпатської України, привіт з побажанням успіху та благословенням для уряду і населення краю.

БЛАГОСЛОВЕННЯ АРХИЄПИСКОПА ПРАГИ.

ПРАГА. — Кардинал Кашпар мав розмову з міністром Карпатської України, Ю. Реваєм, і передав благословення для українського народу та привіт для премієра о. Волошина.

ЗАДОВОЛЕНІ З ЄП. НЯРАДІЯ.

ХУСТ. — Іменування еп. д-ра Нярадія епископом Карпатської України стрінулося з загальним признанням. Преса зазначує, що еп. Няраді це свідомий українець, високо інтеліґентний священик і гарячий патріот. І певно, що він заведе порядок у рядах розполітикованого, бродіївщиною розаґітованого духовенства. Як відомо, населення не було задоволене з еп. Стойки. І те незадоволення виявилось оправданим. Уже другого дня по рішені у Відні маяв на епископській резиденції еп. Стойки мадярський прапор. Єп. Стойка був першим, що витав мадярського ґенерала, котрий вступав до Ужгороду, з мадярською кокардою на грудях.

ПАПА ХОЧЕ ГОДИТИ УКРАЇНЦІВ З ПОЛЯКАМИ.

ВАРШАВА. — Польські джерела подають, що папський нунцій, архиепископ Філіппо Кортезі, обїжджає тепер Галичину і відбуває конференції з українським греко-католицьким духовенством, щоб його наклонити до льояльного відношення до Польщі. Подають, що та подорож має на цілі ослабити протипольську акцію українців. А викликана вона тим, що українські посли розпочали в польськім соймі акцію у справі територіяльної автономії для українських земель у Польщі. Далі подають, ще й таке, що Ватикан заляканий тим, що Польща, яка є католицькою, готова бути ослаблена. Кажуть, що нунцій перебув у Львові два дні й там подав до відома письмо папи Пія XI-го, в якім папа накликає польських і українських католиків до згоди, дораджуючи їм забути давні кривди і погодитися для спільного добра.

ХОТІЛИ ЗВІЛЬНИТИ БАНДЕРУ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що ґрупа українців з „Малопольскі Всходней" виробила плян викрадення з тюрми Бандери, відомого „українського терориста", що то був засуджений на досмертну тюрму за зорґанізування атентату на міністра Перацкого. Бандера відбуває кару в тюрмі у Вроканх на Познанщині. Польські чутки подають іще й те, що до цеї справи втягнено двох вязничних сторожів, яким приобіцяно по 40,000 злотих кожному за допомогу у звільненні Бандери. Та, як подають польські ґазети, заговір викрито, а заговірників посаджено до тюрми.

ЧЕРЕЗ РУМУНІЮ ДО УКРАЇНИ.

ЛОНДОН. — Куди піде Гітлер? Це питання, над яким ломлять собі голову також і в Анґлії. І погоджуються щодо цього, що під весну зачне Гітлер цілком певно якусь акцію. Є повно зачіпних місць, таких як: Данія, Швайцарія, Бельґія, Ґоляндія чи Польща. Але думають, що Гітлер, маючи на думці найважнішу справу, себто Україну, піде собі торувати шлях до неї через Румунію. Кажуть далі, що Гітлер рішений знищити румунського короля Кароля за його крівавий розрахунок із „Злізною Ґвардією". Думають, що Гітлер не матиме великого труду з Румунією, бо вона піддасться, як тільки переконається, що німецька армія готова до війни. Все те зачнеться, як говорять у Лондоні, з того, що Мадярщина зачне домагатися звороту Семигороду, що його по світовій війні прилучено до Румунії. А Гітлер поведе акцію так, щоб здобути більше місця на похід на Україну, бо Карпатська Україна замала, щоб могла бути основою до більших военних операцій.

ЗНОВУ ГУЦУЛИ, ЛЕМКИ, ЖИДИ...

ВАРШАВА. — Урядова Польська Аґенція Телеґрафічна подає, що не треба привязувати великої ваги до проекту тероторіяльної автономії, який видвигнули українські посли. Вона каже, що ті посли належать до УНДО, а та партія вже втратила цілком вплив. Крім того проект внесено в імені українців, а деж ділися інші „меншості", а то: русини, лемки, гуцули, поляки греко-католицького чи православного обряду, а далі жиди чи інші? Аґенція звертає увагу світу на те, щоб не ставитись серіозно до цього проекту, бо українці не хотіли ним пошкодити Польщі, бо посли голосували за буджет і гроші на оборону Польщі. Це, подає Аґенція, є тільки робота ворогів, що мешкають поза границями Польщі. І тому над тим проектом перейшла Польща до денного порядку.

ЧИСТОЮ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.

ХУСТ. — Уже не буде в Карпатській Україні тої страшної зневаги, якої азнавала рідна мова на склепових вивісках. Торговельні підприємства мусять мати вивіски, на яких мова має бути чисто українська без усяких правописних помилок. Цього прильнує пресовий відділ при дирекції поліції.

ХУСТ НА ФІЛЬМІ.

ХУСТ. — У Хусті пробуває фільмовий оператор Карло Деґль із Праги. Він уже сфільмував життя в Хусті для фільмового тижневика „Актуаліта". На фільмі є схоплена діяльність премієра о. Волошина. Також є картини з життя в новій столиці й краєвид Хусту й околиці зо стародавнім замком.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МАДЯРОНИ ВИЯВИЛИ СЕБЕ

Большевицькі прислужники Москви мають у поборюванні змагань українського народу до визволення помічника. Є ним та політично й національно здеморалізована частина „карпаторусскої" іміґрації з Закарпаття, що скликує в січні до Пітсбурґу конґрес, щоб на нім заявитись проти Карпатської України і її уряду, а за прилучення Закарпаття до — Мадярщини.

Такий „конґрес" має відбутися 16. січня 1939 року, а скликує його „Правленіє Карпаторусского Союза", якого предсідником є „Йоанн Попп". Потребу скликання такого „конґресу" захвалює на всі заставки „Американскій Русскій Вестнік", орґан „Соединенія". Виходить, що вся та акція походить з того самого джерела, з якого спливала завжди та смердяча вода, що нею затроювано наш нарід москвофільством. Як бачимо, то та сама ґазета, що досі ошукувала наш закарпатський нарід привязаністю до нього й до його мови та до рідного Закарпаття, а на ділі пхала цей нарід і край у щораз більшу мадярську неволю, продовжує і тепер своє зрадницьке діло. Спершу прикривали себе ці зрадники тільки „русскостю і ворожнечею до „вікраїнства". А тепер вийшло шило з мішка так виразно, як іще ніколи. В часі, коли цілий світ бачить, що Мадярщина не має ніякого морального права до Закарпаття, зрадники Закарпаття скликують „конґрес", щоб помогти Польщі й Мадярщині зліквідувати Карпатську Україну і злучити її навіки з — Мадярщиною. Між тими зрадниками, що зійдуться на наради, будуть ті, що висилали просьби до Польщі, щоб вона забрала Закарпаття чи там злучила його з Мадярщиною й „освободила" край від „вікраїнців".

Очевидно, що вся ця акція є під покривалом священиків-мадяронів, себто найгірших ворогів нашої іміґрації з Закарпаття. Веде цю акцію таке з національного боку погане кодло, якому подібного не видав ніякий нарід на світі. Це ті люди, що живуть з нашого народу, але люблять на ньому тільки ту шкуру, яку луплять, а ненавидять його мову і його культуру. Це ті, що як зійдуться, то й досі говорять між собою тільки по мадярськи. І тому не диво, що хоч вони священики, а з такою заїлістю і ненавистю пишуть увесь час про найкращу священичу постать Закарпаття — о. Августина Волошина. І називають о. Волошина зрадником хіба за те, що він так вірно ціле своє життя служив свому рідному народові, шанував рідну нашу мову і культуру та бачив поза Ужгородом ще й Львів і Київ. Мадярони нічого нам не вдіють і Закарпаття від України не відірвуть. Але це нас не звільняє від того, щоб не повести проти їх ганебної акції — протиакції. Хай Америка знає, що вони зрадники. І хай погорджують ними їхні власні діти.

НОВА ОРІЄНТАЦІЯ?

Остаточне визнання Карпатської України буде мати здається несподівані наслідки в східній Европі. Часописи принесли сензаційну звістку про советсько - польське зближення. Не йде тут про підтвердження пакту неаґресії. Йде про вибір моменту для цього. Йде про певну остентаційність, з якою і в Москві і в Варшаві цей акт зближення розреклямовано пресою.

І так, „Курер Варшавскі" пише: „Польща є на шляху до Сходу. Звідти родились у декого передбачення якогось нібито спільного походу Польщі й Німеччини на схід. Освідчення польсько-російське про непорушність мирних відносин між Польщею і СССР кладе саме в моменті сучасного напняття край таким невідповідальним здогадам, свідчить, що Польща до таких плянів на Сході, кажучи з німецька, є „ніхт цу габен".

І часопис каже, що така політика буде ліпша, ніж „голошена півшептом політика диких піль у східній Европі". Іншими словами, часопис уважає, що тепер Варшава не тільки, що не думатиме про відірвання від СССР України, а навпаки, буде разом з Росією такому відірванню противитися...

„Варшавскі Дзеннік Народови" розписується, що Росія ніколи не погодиться з утратою України і що політика відірвання України не усміхається Польщі. Ліпше натомісць уважно дивитися на Захід, „де повстає велитенська потуга III-го Райху".

Знаний Ксавери Прушиньскі, який ще недавно удавав великого приятеля українців, пише в „Ілюстрованім Курєрі краківськім", що то українці своїми симпатіями для Карпатської України „зробили все, що могли, щоб допровадити до польсько - російського порозуміння", звереного проти українців; а у вступній статті зазначує ґазета, що Польща не дасть себе намовити до жадної політики „авантур" на Сході.

Дальші ґазетні відомості доносять про новий торговельний договір польсько - російський, який відкрив би ринок СССР для польської текстильної промисловости і т. п.

Коротко кажучи, налякані німецькою експанзією і маршом України над Дніпром, обидва вороги подали собі руки... Для збереження статус кво.

Які вигляди цеї політики?

Передусім ми гадаємо, що колиб Німеччина мала таку ідею, щоб допомогти відірвати Україну від СССР і помогти тій країні збудувати власну державу, то новий советсько-польський пакт тому ледви чи перешкодить. Подруге, вибір моменту для порозуміння в СССР несприятливий. Бо тепер ціла Европа, не лише тоталітарні держави, а й Анґлія і Франція явно відвертаються від СССР. Дальше, новий пакт, ослаблюючи добрі відносини Польщі до Румунії, кидає цю останню в обійми Німеччини.

А для нас найважніше, що цей новий пакт завдає останній удар шумливо в останніх часах реклямованій ідеї так званого **прометеїзму,** себто визволення неросійських народів СССР шляхом польської експанзії на Схід. Ціла низка „прометеївських" журналів і часописів від літ вела пропаґанду за таку орієнтацію; на тій плятформі стояло УНР і в Галичині „Діло". Але ось тепер ціла та ідея дістає в лоб і не маємо чого жалувати. Бо, читаючи пресу „прометейців", кожний мусів прийти до переконання, що ані тій пресі, ані тому рухові зовсім не йшло про незалежну Україну над Дніпром, а про терени для експанзії своєї країни і свого народу. Тепер ця ідея кінчиться і не буде бодай баламутства в нашій суспільності...

Під тим оглядом новий пакт не буде позбавлений певних додатніх сторін для нас. Бодай вияснить положення... І поховає деякі омани, котрі ще мали наївні. Щож до загально-европейської політики, то Росія напевно, коли матиме діло з Німеччиною, не буде їй рівнорядним чинником: її безнастанний відступ перед Японією і перед тою самою Німеччиною підчас вирішення чеської проблеми показує, що СССР далеко не такий грізний противник і не такий цінний союзник, як декому моглоб здаватися...

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЖЕРТВА ПОЛЬСЬКИХ ПОГРОМІВ

П. Іванна Блажкевич, директорка Подільського Союзу Українських Кооператив у Тернополі й письменниця, яка лікується тепер в Українськім Шпиталі після важкого побиття, так зізнала про цю подію:

„15. листопаду ц. р. в год. 8:30 рано приїхали до мене до села Денисова до мого дому шість кінних вояків у мундурах кінноти, без військових відзнак, у роґативках; 5 були з одним паском, а один з двома. Мене не застали вдома, бо я була на кооперативнім курсі в будинку районової молочарні, як управителька курсу.

„Згаданий кооперативний курс уладжений був Подільським Союзом Кооператив, формально зголошений у старостві ще 26. червня ц. р., рішенням з 13. жовтня ч. 32., староство в Тернополі приняло цей курс до відома, доручивши мені особисто відповідальність „за спокій і прилюдну безпеку" на курсі.

„Два вояки відїхали по мене до районової молочарні, викликали мене та сказали, що маю з ними йти до команди їх відділу в Купчинцях. Дали мені до вибору йти пішки або взяти собі фірманку. Я післала до сусіда по коні, поснідала та поїхала до Купчинець, а вони всі за мною. По дорозі капраль упевнявся про мою ідентичність, чи мій чоловік емеритований учитель і чи я та Блажкевичева, що відповідає за курс.

„Так віхали ми в Купчинці від північної сторони. Коло хати Сорочана затримали підводу, казали мені злізти з воза, а підводі казали чекати. Завели мене до хати, де вже було кількох людей купчинецьких, під сторожею двох вартових. Настрій був цілком свобідний. Вартові питалися про гуцульський ліжник, який я мала з собою, та скільки коштує. На це ввійшов офіцир, що мав дві звіздки і число 25 на рамені. Був середнього росту, майже безвусий, в тім самім військовім мундурі. Відразу спитав мене: „Чим сєн пані займує?" Я відповіла, що я є директоркою Подільського Союзу Кооператив у Тернополі та подала йому мій „Довуд особісти". На це він відповів: „Нє тшеба доводу, я ці довуд випіше. Я цєн науче, як робіць демонстрацие на цментажу" (Маю свідків, що я ц. р. на цвинтарі 1. листопаду не була, свідок солтис Ясінський, який бачив, що я виїздила того дня з Денисова. Зрештою в Денисові, крім звичайного як щороку заупокійного богослуження в церкві за погиблих у світовій війні, 31. жовтня, ніякої демонстрації не було). Потім офіцир спитав мене, чому я не говорю по польськи. Я спиталася: „Чи мені не вільно говорити по українськи?" На це дістала я поучення, що: „Польскі обиватель ма умєць по польску". Потім офіцир вийшов і зараз нас усіх вивели на подвіря, де вже знову було кілька нових арештованих. Впав приказ уставитися нам у трійки, нас обставили піхотинцями.

„По дорозі я пізнала між арештованими Івана Блажкевича з Кулчинець, Терещука, власника крамниці з Купчинець, і Гринькова, будівничого, що веде будову „Народнього Дому" в Купчинцях. Всіх було 12 мужчин і я одна жінка. По дорозі купчинецькі жінки кидалися на шиї чоловікам кричали: „Беріть і нас!" Вояки відганяли їх. За нами їхала кіннота, може з 60 людей, а за нею юрба народу. Так перегнали нас здовж селом до моста на Стрипі в сторону Підгаєць. На мості зупинили людей, а нас відпровадили ще яких сто метрів далі, завернули направо на денисівське пасовище, обставили нас у квадрат вояками, а офіцир вида[illegible]зберацьсен до наґа!" Питаю, як я жінка на очах стільки мужчин маю розбиратися? Дістаю відповідь: „Вшистко єдно, розберацьсен!" З мужчин уже починають силою здирати одежу. Я одним махом роздяґаюся, стаю в одній сорочці. Паде приказ: „Уберай майткі!" — я вбрала і стою. Прискакують до людей, хочуть їх класти, вони не даються, тоді їх бють буками куди попало: по голові, по руках і кричать: Виривай псякрев, бендзєш мял Украінє!" Я осталася сама. „Кладзь сєн!" Не слухаю. „Кандидаце на посла, кладзь сєн, бо це покладземи!" Щоб оминути масакри, куди попаде, кладуся лицем до землі. По перших ударах заслонююся руками, бють по руках. Тоді офіцир сказав сісти одному воякові мені на голову, другому на ноги і знову бють. Бють два, я рахувала, 20 разів по два удари. Били патиками, які повиломлювали по дорозі з дерев. Паде приказ: „Спочній!" Я думала, що екзекуція скінчилася, сідаю. По хвилині: „Полуж сєн єще раз! Нєх дзєці пільнує!" І знову 20 ударів по два. Тепер я вже не рухаюся. „Удає, же земдляла! Оцуціць йон!" І знову 20 ударів по два. Що було далі, не памятаю.

„Очуняла я, як офіцир термосив мене, наказуючи: А тераз нє важ сєн венцей аґітоваць, бо ти вєш, ґдзє ми єстесьми, а ми вєми вшистко, цо ти робіш і як єшче важиш сєн аґітоваць, то вруціми і камєнь на камєню з твоеґо меня нє зостане, вставай, беж лахи і марш до дому, попатш сєн до люстра, зпшоду бендзєш мяла мапе Карпатскей Украіни, а з тилу вєлькон". — Я підвелася, не чуючи в першій хвилині болю, надягла плащ, відійшла кілька кроків, мала ще свідомість, що можу простудитися, положилася на свій ліжник і ще бачила, як відділ відїхав у сторону Денисова. Пізніше я довідалася, що відділ був на фільварку, там телефонував, а потім відїхав до Слободи. Потім прийшли жінки з Купчинець, принесли мені води, затягли мене до найближчої хати та спровадили мені лікаря з Купчинець. За якої пів години прийшов комендант постерунку поліції, Кисілевський з Ястшембова та наказував жінкам: „Нє робіць збеґовіска" і пішов собі, довідавшися, що я тут лежу побита. 17. листопаду був у мене солтис із Денисова, Ясіньскі, я йому радила, щоби в інтересі публичного спокою повідомив поліцію і повів слідство. Він обіцяв, що піде до команданта, а всеж поліція не зголошувалась і не переводила слідства".

* * *

П. І. Блажкевичева має 52 роки, від 1906 р. працює в кооперації. Спершу помагала свому батькові Омелянові Бородаєвичеві в Денисові при основуванні кооперативи „Спілкова Торговля". В 1915 була справником кооперативи „Власна Поміч" у Залукві. В 1917 відновила повітову кооперативу „Поміч" у Галичі. Рівночасно працювала над відновою знищених війною осель і одержала державну відзнаку, срібну медалю. Від 1923 р. є членом Надзірної Ради Подільського Союзу Кооператив у Тернополі. Від 1931 до 1932 р. членом Ради Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові. В 1933 р. зорґанізувала районову молочарню в Денисові і була головою Надзірної Ради, а потім директоркою тієї кооперативи. Від 1936 р. є головою управи „Каси Стефчика" в Денисові та членом дирекції Подільського Союзу Кооператив у Тернополі. В 1938 р. дала почин до оснування Ґільди Українських Жінок Кооператорок і була першою її головою. Написала багато книжок і брошур для молоді, кооперативних і господарських.

* *

Так то побили дуже багато людей майже в усіх повітах східньої Галичини, а навіть і на Волині. Одного волиняка, як вибили його і він прийшов до себе, сказав: „Досі я був хлоп, орав, сіяв, а тепер знаю, що я українець!"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ОЛИФАНТ, ПА. Річні збори Тов. Згоди Братств, від. 406 У. Н. С., відбудуться в неділю, 18. грудня, в гали Згоди Братств, точно в 2. годині пополудні. Всі члени мають явитись на зборах, бо будуть важні справи до вирішення, як також буде вибір уряду на 1939. рік. Кожний член обовязаний вирівняти свої вкладки в тім році, бо в противнім разі буде суспендований. — А. Тарас, секр.

Думав.

— Ай вай, що той Іцко наробив!?

— Ну, що він наробив?

— Підписав фальшивий вексель.

—Ах, як ти мене перестрашив! Я думав, що він їв свинину.

СЛОВАЧЧИНА ТА СЛОВАКИ

НАРІД І ЙОГО РОЗСЕЛЕННЯ.

(13)

В 1791. році у прешбурськім соймі мадяри ухвалили закон, яким увели мадярську мову як урядову в усім королівстві. Що ухвала ця не відразу ввійшла в життя, причиною того було те, що мадярська мова була ще дуже невироблена. В 1844. осягнули мадяри свою мету. Та рівночасно з цього „успіху" так згорділи, так перейшли шовінізмом, що від тоді бачили лише себе, і іншим народам, які жили в краях корони св. Степана, не хотіли навіть признати назви народу і права на існування (мадяр ембер, тот (словак) нембер). Колишній австрійський міністер ґр. Лев Тун у книжці „Положення словаків у Мадаярщині" каже, що мадяри бажають винародовити своїх словянських сусідів, бо розуміють, що вони в Европі відокремлені.

Словаки допоминалися права на існування у брошурах і часописах, посилали петиції і делеґації до цісаря, та все те дарма. Словацький патріот Л. Штур, як посол у 1847. і 48. році боровся за права свого народу, домагався, щоби ввели навчання словацької мови до шкіл. Наслідком зростаючого теroризму покинув послування і працював у „Сльовенських Народніх Новінах". Завдяки Штурові та Йосифові Мирославові Гурбанові (евангелицькому пасторові в Глюбокім у Нітрянщині) відбулися збори словаків у Відні та в Ліптовськім Святім Мікуляші. Потім, як вислів усього словацького народу уложили „жядості сльовенськего народу" до цісаря. Та мадяри стали тепер ще більше переслідувати обох цих словацьких патріотів і вони мусіли втікати на чужину. Від карловацьких сербів Гурбан дістав зброю, вернувся до Відня, озброїв добровольців і виступив до збройної боротьби. Хоч Гурбан не був вождом, одначе був душею народу, був душею того руху. Тому теж те повстання називають Гурбановим повстанням. Тричі входив із добровольцями в Словаччину, перемагав або був переможений. Колиж після вмашированя російського війська здавлено повстання мадярів, недовго втішалися словаки волею, бо вже в 1849. році настала німецька реакція.

Та ще й тоді словацькі патріоти не тратили надії. Спільно зо Штуром предложив Гурбан меморіял міністрові Баховi, допоминався признання приобіцяних прав словакам, та даремне.

Після австрійсько-італійської війни скасували т. зв. жовтневим дипльомом абсолютизм у Мадярщині, а ввели краєві закони. Всі народні сили стали пробуджуватися до нового життя. В днях 6. і 7. липня 1861. зібралося в Турчанськім Святім Мартині 6,000 словацьких делеґатів із сіл, міст і округ, як Словацькі Народні Збори, на яких ухвалили меморіял, уложений д-ром Стефаном Марком Декснером. У меморіялі домагалися між іншим, щоб признати окремішність словаків і щоб тій території надати назву „Словацької Околиці" (Сльовенске Окольч), щоб оснувати словацьку правничу академію, а при будапештенськім університеті щоб створено катедру словацької мови та літератури. Меморіял предложили краєвому соймові. Сойм нічого не відповів, зрештою його небаром замкнули.

Не знайшовши справедливости у власнім краю, звернулися словаки до цісаря. Депутацію повів великий словацький патріот бансько-бистрицький епископ, д-р Степан Мойсес, 12. XII, 1861. післав цісареві Францові Йосифові пояснення меморіялу. Завдяки цісареві замітний був деякий поступ: до середніх шкіл допустили словацьку мову, давали посади учителів визначним словакам, дозволили отвирати приватні середні школи. Другим успіхом петиції було затвердження статуту „Сльовенск-ої Матіци", літературно-наукового товариства. Народні Збори постановили були ще 1861. року оснувати таке товариство, та мадяри робили перешкоди, а також і самі словаки були такі застрашені, що боялися прийняти до себе товариство у комірне...

Вкінці 4. серпня 1863. відбулися перші загальні збори „Словенск-ої Матіци". Цісар дав для „Матіци" 1,000 фльоренів, **словаки за короткий час зібрали 94,251 фльоренів.** Президентом товариства вибрали одноголосно епископа Мойсеса. Побудували дім „Матіци" у Святім Мартині, оснували бібліотеку, музей, до яких звідусіль присилали дарунки. Народнє і літературне життя гарно розвивалося, бо статут виразно зазначував, що т-во має видавати книжки для освіти народу.

Та в 1868 почався австро-угорський дуалізм, владу взяли в свої руки мадяри. Почалися переслідування, військо, спроваджене на час виборів до Святого Мартина, закватирували в будинку „Сльовенської Матіци", заборонили загальні збори. (Дальше буде).

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за листопад 1938)

ПРИХІД:		
З переносу		$40.99
Прихід у листопаді		3,630.84
Разом		$3,671.83
РОЗХІД:		
а) Висилка до краю:		
1) На Карпатську Україну	$2,300.00	
2) На визвольну боротьбу	390.00	
3) На інвалідів	485.00	
4) Рідна Школа	164.00	
5) Політичні вязні	100.00	
6) Союз Українок	24.00	
7) „Просвіта"	15.00	
9) Українська Лічниця у Львові	20.00	
10) Для українських сиріт	40.00	
11) Українські видавництва	15.00	
12) Посилка грошей до краю	20.75	$3,573.75
б) На захист політичним вязням, на руки У.Ч.Х.		10.00
в) Світова Вистава		8.50
г) Школа в Стемфорді		10.00
ґ) Кошти удержання канцелярії		25.00
Разом		$3,627.25
ЗІСТАВЛЕННЯ:		
Прихід		$3,671.83
Розхід		3,627.25
З кінцем листопаду лишається в касі		$44.58

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.
OBYEDNANYE
P. O. Box 122, Church Street Annex, New York City

З УЖГОРОДУ ДО ХУСТУ

(3)

V.

Коли я був у Хусті в 1922 р., серед Хусту виднілася табличка: ХУСТ — село. Насередині того села стояла якась завалена будова, вулиці повибивані, повні пороху. Коли на засіданні громадської ради хтось підніс, що вулиці треба скроплювати, один з радних виступив проти цього. Мовляв, чиж це не шкода виливати чисту воду на вулиці?! Ліпше тою водою скроплювати петрушку та цибулю в огородах. І так на дворі спека й ніщо не росте. — Не знаю, чи це все правда, але в 1922 році оповідали це мені як правду.

Від того часу Хуст змінився на ліпше, його розбудували, вибудували тут цілий ряд державних будинків, які нині всилі примістити в собі столичні евакуовані уряди. Населення 16,000.

Хуст лежить при устю Ріки до Тиси, на рівнині, у підніжжя замкової гори, на якої вершку гострі гребені руїн великого замку. Ріка тече з півночі, Тиса зо сходу. Ріка впадає під прямим кутом до Тиси, в тому прямому куті й лежить замкова гора та оселя під нею. Хуст — колишня німецька оселя, нині зовсім украінщена. За час своєї історії переходив ріжні володіння, належав до Мадярщини, то знову до Семигороду враз з Марамороциною, то знову до Мадярщини. Належав теж разом зі Семигородом та з Мадярщиною до Туреччини. Замок вимурував котрийсь із семигородських князів. Не знаю, від чого походить назва оселі: чи це змінене українське слово „усте", чи це може зукраїнщене якесь німецьке, чи румунське слово. Нині перекручують назву на — Хвіст України...

Характеристичні риси, які тут легко спостерегти, це смагляві румунські лиця побіч наших українських. Вишивки тут на один колір, червоний або синій, старші жінки — на чорний. Перезвук І в О — стоїть тут на У, говорять як в Чернигівщині: кунь, вул, гуд... Щодо ноші замітне, що жінки носять хустки на головах, а на хустках половічі капелюхи. Це тільки вліті — від сонця. Цей звичай мабуть німецький.

Нинішнє населення — як галицьких міст. Всередині міста — жиди, які говорять жидівсько-мадярським жарґоном, або мовою бувших панів — по-мадярськи. Передмістя — українські. Населення бідне. В 1918 році в Хусті була зійшлася Руська Національна Рада, яка ухвалила прилучити Закарпаття до Західно-Української Народньої Республики. По прилученні основано тут ґімназію, якої за Мадярщини не було, тут працює і філія товариства „Просвіта", при філії Т-та „Просвіта" заложено драматичний гурток, який пізніше перемінено на самостійний театр „Наша сцена". Цей театр витримав конкуренцію із „Карпаторусским театром", який підтримувала держава.

У Хусті сходяться два шляхи, з Ясіння і Волового. Тут сходяться і два водні, по Тисі йдуть сплави з околиць Ясіння і по Ріці з околиць Волового. З Волового довозять деревляний матеріял, возами та вантажниками, це тоді, коли малий стан води в Ріці задля посухи. В Хусті накладають на залізниці, або сплавами вниз Тисою.

Біля Хусту урожайні поля, околиця Тячева — колись німецька оселя Дайчав — славна садами, яблука з околиць Тячева знані на європейському ринку. Попереднього року продала околиця Тячева мабуть 70,000 залізничних возів яблук до Чехії, Німеччини, Бельгії і т. д. Цього року урожай малий. У Галичині ці яблука в торговлі мають назву: тирольські. Їх смак специяльний і походить від землі, багатої в сіль.

Тиса часто виливає й винищує поля. Околицю Хуста та Королева над Тисою часто навідують бурі та гради. Я ніде не бачив таких винищених околиць як коло Хусту по бурі. Тоді поле зрівняне із землею, що й тяжко пізнати, що там росло. Це мабуть від того, що тут дивне підсоння, в зимі це мабуть найхолодніша околиця цілої ЧСР, в літі спеки. На весну і восени часті мряки.

VI.

Хуст як столиця ліпше виглядає як виглядав Ужгород у 1919 році. Тоді містилися всі краєві уряди в одній двоповерховій школі. В Хусті нині досить державних будинків, в яких досить вигідно розміщено уряди. В ґімназії, вибудуваній перед кількома роками, міститься краєвий уряд, недалеко відси в чеській двоповерховій школі — міністерство шкільництва. Міністер Ревай урядує у президії краєвого суду, премієр в головно-служновському уряді й т. д.

Праця йде в повному розгоні. Мадярське радіо повідомляє, що в нас дорожнеча, але в нас ті самі, або й нижчі ціни як були в Ужгороді. З Румунії довозять харчі без мита, а що там валюта нижча як наша, тому ціна харчів для нас нормальна.

На закінчення: праця йде в повному розгоні, відносини досить нормальні, **але нікому з Галичини не раджу сюди їхати в думці, що тут можна дістати якебудь місце. Тут вільних місць нема майже жадних з тієї простої причини, що територія поменшала, а урядові лишилися майже ці самі. Тому ще раз — не їхати, вільних місць нема!** — („Діло", 23. листопаду 1938).

Володимир Бірчак.

З ДНЯ

ДВІ МІРИ.

Комуністично - соціялістична преса в Америці, а також по цілому світі, яка в останніх роках прибралася в шати „демократії", обороняє право поширювати свої ідеї засадою „свободи слова". Вона часто наводить слова французького письменника Вольтера, який сказав: „Я не погоджуюся з вашими думками. Але буду боротися до загину за право, щоб ви могли ті свої думки свобідно висказувати".

Нераз ті слова можна подибати й у фільмі. Комуністично-соціялістичні „демократи" з великим захопленням оплескують ті слова. Але, оплескуючи їх, вони не мають на увазі загальну свободу слова, тільки свою власну свободу слова, яка дає їм повну волю поширювати свої ідеї. Колиж іде про свободу слова для когось іншого, наприклад для священика Коглина з Дітройту, о-го, комуністично - соціялістичні „демократи" відразу забувають про слова Вольтера і вже оплескують не Вольтера, тільки заряд радіової стації, що заборонила Коглинові виголошувати через радіо промови. Засада „свободи слова" в тому другому випадку вже пішла в дубину.

ЛИЦЕМІРСТВО.

Здається, що найбільше обурює людей лицемірство, судження справ двоякими мірами. Здається, що чоловік знесе навіть дуже гостру критику, знесе дуже твердий закон, коли той закон з безоглядною точністю буде примірюваний до всіх інших людей. Зате чоловік буде гаряче протестувати й обурюватися навіть на відносно лагідні закони, коли ті закони не є примінювані до всіх з однаковою точністю.

Та засада діє всюди: в державі, нації, організації, товаристві, родині. Діти можуть шанувати і любити навіть дуже строгого батька, коли свою строгість батько приміряє до всіх дітей однаково. Зате діти будуть бентежитись, а далі деморалізуватись, коли батько потурливим оком дивиться на вибрики свого улюбленого сина, а картатиме за найменший проступок ту дитину, що не тішиться його великою любовю. Моральна наука такого батька не тільки що не траплятиме до душі дітей, але викликуватиме в їх серці огірчення, бунт, а вкінці зневагу до батька.

І слушно. Бо коли батько своїх моральних засад не примінює до всіх дітей однаково, то він дає доказ, що мораль у нього має особистий підклад. А мораль, ми знаємо повинна стояти понад особами.

УКРАЇНЦІ І ЖИДИ.

Ми були свідками, як в останніх місяцях американська преса й американські визначні люди, до президента включно, ставали в обороні покривджених жидів у Німеччині. Нічого проти того не маємо. Навпаки, признаємо жидам повне право на самооборону. Ми тільки з деякою заздрістю читали в американській пресі, як то Алфред Смит, Герберт Гувер, Алфред Ландон, єпископи протестантських і католицьких церков, а також ріжні професори університетів та визначні бизнесмени, й то навіть такі, як Генрі Форд, ставали так пописільно в обороні жидів і тяжко таврували поступовання німців. З заздрістю ми перечитували довжезні статті в усій американській пресі про ті німецькі погроми й з притаєним віддихом слідили за тим, що робив Вашингтон за відкликання американського амбасадора з Берліну...

ПРО НАС ЗАБУЛИ.

Ми точно слідкували за тим усім, а одночасно з огірченням стверджували, що про українські кривди, що були такі самі, коли не більші від жидівських, американська преса в Ню Йорку ні чичирк. А коли й згадала десь у куточку, то й тоді в такім тоні, що, мовляв, це може бути правда, а може й брехня.

А в той час, коли німецька вулична юрба вибивала вікна в жидівських крамницях і підпалювала жидівські синагоги, польська регулярна армія під проводом офіцирів, а також державна поліція під проводом комісарів, наїздили на українські села і не тільки нищили українські кооперативи, розбирали і палили українські церкви, але й зганяли українське безборонне населення на середину села і буками тяжко, до крови його побивали. Побивали не лиш чоловіків, але й жінок, старців, дітей.

СВІТ МОВЧАВ.

А світ про те мовчав. Американські газети, американські шляхотні серця, що поспішно ставали в обороні жидівських кривд, не згадували нічого про наші кривди. Так, немовби моральні засади діяли тільки в границях Німеччини, і лиш там обхоплювали й розріжняли, що добре, а що зле. Переступивши німецьку границю і ставши на польську територію, моральні засади переставали діяти. І що поляки не робилиб, це було поза всякою критикою, поза всяким осудом.

Зрозуміло, що це огірчує українців. Бо вони виразно бачать лицемірство цеї гри. Вони починають набирати переконання, що всякі високопарні кличі про гнет, насильство, і т. п. все це тільки інструмент, який можна повертати раз в один бік, раз у другий. Видно, лиш сила панує на світі. І коли хтось стратить частину цеї сили, то він зачинає репетувати на цілий світ, щоб ту силу відзискати назад. Але до тих, що під його ногами, що зазнають більше кривд, ніж він сам, ті вгорі не мають найменшої пощади.

Кожний обороняйся власним зусиллям і не чекай пощади від того, що вгорі! Це, видно, основна засада нинішньої моралі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Протест проти нападів „Русского Вестника".

Підписані громадяни, виходці з Карпатської України, вислали на адресу американського „Русского Вестника" в Гомстед, Па., ось-такий протестаційний лист:

„До Американського „Русского Вестника", Гомстед, Па.

„Дозволяємо собі відвернути Ваш безсоромний напад, яким Ви накинулись у своїй газеті з 6. грудня ц. р. на нашого карпато-українського премієра, о. А. Волошина, з ціллю понизити його честь. Попереше, Ви зневажили честь духовної особи, називаючи його „нещасним попом", а подруге, зневажили українську національність, забуваючи, що ми, в Карпатській Україні є частиною великого 45-мільйонового українського народу.

„Тепер, коли наш нарід на Закарпатті знаходиться в дуже тяжкім положенні і потребує найбільшої моральної і матеріяльної помочи, Ви, замісць помагати йому, робите саме навпаки. Нині українці всього світу поспішають на поміч своїм братам на Закарпатті, а Ви, що ніби зголошуєте своє право до них, нічого не робите. А коли й робите, то тільки зло. Своєю пропагандою Ви унеможливлюєте братам на Закарпатті осягнути свою національну ціль, бо Ви своєю політикою прямуєте до того, щоб їх підчинити під жорстоку владу поляків, або мадярів. Ви вихваляєте таких людей, як Фенцик і Бродій, котрі запродалися на службу мадярам і хотілиб і наш нарід туди затягнути. Зате такі заслужені особи, як о. Волошин, що ціле життя боролись і борються за повну свободу для нашого народу, Ви очорнюєте.

„Ми протестуємо проти Ваших нападів на нашого батька Закарпаття, о. А. Волошина. Хай живе Карпатська Україна, хай живе наш премієр о. А. Волошин!

„Сембер, Яскулич, виходці з Карпатської України".

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

URGE FREEDOM FOR UKRAINIANS.

More than 2,000 Chicagoans of Ukrainian descent attended a rally at Wicker Park hall yesterday and demanded independence for the 8,000,000 Ukrainians in Poland.

Luke Myshuha, principal speaker, said:

"Carpatho-Ukraine under Premier Augustine Voloshyn is the first independent Ukrainian state to be created sice 45,000,000 Ukrainians were divided between Russia, Poland and Rumania after the World War.

"Now Ukrainians, driven by oppression of free speech, religion and action, are uniting to demand the autonomy which was promised them, but never granted."

(„Chicago American,"
Monday, December 12, 1938)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ІРВІНҐТОН, Н. ДЖ.

На Карпатську Україну.

Дня 19 листопаду ц. р. відбулася в громадян Івана й Еви Тарнавських забава з нагоди 25-літнього ювилею їх вінчання. На тій забаві Лев Герман сказав до присутніх пару слів і згадав про Карпатську Україну та попросив про збірку на ту ціль. Присутні зложили $18.50, з чого вислано через Обєднання $13.50 на Карпатську Україну, а $5 на іншу ціль. Жертвували: ювиляти Тарнавські $5; Герман $2; Ковальчук $2; Родина Борищуків $3; по $1: Чикал, В. Осадчук, Д. Швайка, Юркевич, Череп; по 50 ц.: пані Зілевич і два безіменні. Гроші на Карпатську Україну вислано через Обєднання.

КЛІВЛЕНД, О.

На Карпатську Україну.

Дня 13 листопаду ц. р. пані А. Кобилянська і пані А. Бежик справляли малу несподівану забаву пані М. Рурик. Другого дня пані Рурик запросила гостей до себе на „поправини", на яких не забуто також і про Рідний Край. П. В. Кобилянський забрав слово і сказав про те, що ділялось у Карпатській Україні, головно про спроби поляків і мадярів заколотити там спокій. Він попросив приявних до збірки, якою занялися: пані Ґабрівська і В. Кобилянський. Збірка принесла $8, які переслано через Обєднання на Карпатську Україну. Зложили по $1: В. Кобилянський, К. Ґабрівська, М. Рурик, С. Іванчук, Ф. Кедьо, Н. Бежик; по 50 ц.: Н. Кот, Н. Габель, Н. Карпіянка, М. Лукарчук.

К. Г.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Річні збори Бр. св. О. Николая, від. 106., відбудуться в неділю, 25. грудня, в 12. годині вполудне, зараз по Сл. Божій, в церковній гали при Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і членнць, щоби всі, як один, явилися на ті збори, бо це є річний мітінґ, де буде багато справ обговорених для добра відділу на 1939 рік. Рівнож відбудуться вибори урядників на 1939. рік. Просимо довгуючих членів явитися та бодай часть свого довгу вирівняйте, щоби великих сум довгу не переносити з року на рік. Просимо тих членів, що були суспендовані в листопаді, щоби прийшли на ті збори і вирівняли троха свого довгу, то будуть приняті наново без ніяких перешкод. Рівнож просимо не забути, що це кінчиться останній місяць для приєднування нових членів до У. Н. Союзу, де У. Н. Союз платив найбільші нагороди за приєднування нових членів. Та ще маємо нагоду зробити це до кінця того місяця. Вписуйте своїх дітей, кревних, знайомих чи приятелів. Старраймося ще в тім місяці вписати бодай 10 нових членів до У. Н. Союзу, а тим покажемо свою любов до своєї української організації, У. Н. Союзу. — Н. Гуль, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Дацьків, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Виказ жертв на визвольну боротьбу, які зложено на українській національній маніфестації в неділю, 4-го вересня 1938 р., в Ню Йорку.

Українська православна церква в Нюарку, Н. Дж. $25.

По $10 жертвували: Петро Мартинюк; Т-во Українська Січ, 59 від. У. Н. Союзу з Бріджпорт, Конн.; 200 відділ У. Н. Союзу.

По $5: Роман Слободян, о. Омелян Мицик, Катря Чепіль, Іван Цюпа, В. Решітник, проф. Неприцький-Грановський, Михайло Варніцький, Назар Гайдамак, Петро Дзейнс, Лев Миронюк.

По $3: Павло Бойко, Теодор Віліґроцький, Іван Винак.

По $2: Антін Хадяй, Семен Ростецький, Василь Авраменко, Грицишин, Ю. Левицька, Марта Люба, Андрій Бурбела, Н. Н., Евген Ковальський, Анна Середа, Микола Жирий, д-р В. Ґалан, Анна Врублевська, А. Сивець, М. і Н. Гайворонські, Теодор Гаврилат, Іван Палажій, Т. Дудчак, П. Предзімірський, Петро Чопик, В. Брилинський, Гаврило Слободян, Степан Малиса, Яків Гаврилко, Петро Борис, Стефа Абрагамовська, Андрій Волинець.

По $1: І. Кушнір, К. Моторна, Є. Мох, М. Сурмач, А. Решітник, О. Т. Омар, М. Оленич, Г. Стисло, В. Косів, А. Попів, Н. Н., Н. Н., А. Пиж, Т. Попів, Т. Шимкович, К. Миронюк, Т. Сидор, О. Кухар, Н. Дар, Н. Н., М. Скибінська, Г. Василик, К. Дроздик, С. Семчишин, М. Форгач, Й. Сидор, Д. Лацик, В. Саїв, М. Попович, Я. Удич, К. Пілат, Ф. Карбач, М. Семчук, П. Бучій, А. Гаврилко, А. Боднар, В. Костюк, Д. Грабівський, о. д-р О. Ковальський, П. Федорович, Н. Н., О. Присяжний, С. Ялечко, О. Челак, А. Костецька, А. Брикович, Л. Брикович, Я. Тарас, Н. Н., А. Цап, Л. Годівський, І. Цибрівський, І. М. Демчук, П. П. Корейко, Н. Яцентій, Н. Берків, М. Дубас, І. Гринів, А. Галущак, С. Глушко, М. А. Павлусь, П. Завзятий, С. Костирка, М. Поврозник, К. Чолій, І. Наконечний, А. Куцик, Мельничук, Р. Бемковський, Н. Н., М. Михалевич, М. Пиглюваний, З. Задорецька, К. Н., о. С. Мусійчук, М. Демидчук, Й. Скоробогатий, С. Грабовський, Н. Бронецький, М. Носевич, С. Луців, Н. Станиславська, Р. Бойко, Москалик, С. Боднар, В. Рутецька, І. Тимчак, О. Стецко, Т. Каськів, В. Попів, К. К., І. Харамбура, В. Іваник, Я. Нагірний, о. Д. Профета, І. Кравчук, В. Гасин, С. Єсткевич, М. Федорів, Д. Ростишин, Т. А. Пітула, С. Кінчик, о. М. Кашуба, С. Ґріца, М. Дзюма, А. Яворська, С. Жуковський, В. Різник, П. Михайлюк, З. Варницька, В. Матвіїв, М. Малиса, І. Гундяк, Н. Н., Т. Скульський, о. Н. Навроцький, А. Музика, Н. Н., В. Цап, Я. Ляшков, І. Жарковський, А. Маланчук, Ю. Гвіздь, Г. Бакуменко, М. Яцишин, К. Берків, Д. Шмаґала, І. Попович, А. Дубас, О. Стриковська, Т. Прибильський, І. Романчук, М. Цебрівський, В. Томчук, Ю. Самборський, М. Гурин, М. Заборський, Д. Кмита, М. Воробець, Е. Білик, А. Багриновський, Н. Н., К. Пелешок, О. Ґумовська, П. Дідик, Н. Н., М. Шеґрин, Н. Н., А. Ґелетій, Е. Кобзар, Н. Н., А. Серафин, Н. Вербицький, М. Гумчак, Н. Н., І. С-ий, В. Савран, М. Пахолок, В. Ґельнер, С. Мельник, С. Могила, М. Мартин, К. Сенів, П. Папроцький, В. Тарас, І. Базор, М. Трусевич, К. Войтович, А. Барабан, М. Кравчук, Р. Рибак, М. Сеник, Г. Бойко, Е. Гупало, А. Онуфрик, В. Люцьків, Д. Омар, Г. Яцентій, І. Брилінський, С. Лацик, Ф. Вовчок, І. Плошовецький, Ю. Детчак, І. Скочилас, О. Захарків, Н. Н., Б. Топольницький, Н. Н., І. Волинський, М. Лисак, В. Починок, В. Цигилік, Т. Гнатів, П. Качмар, Е. Боланда, Е. Білецький, М. Вітишин, А. Угер, В. Шульга, П. Гук, С. Д., Н. Н., В. Онишків, М. Мицик, М. Жуковський, О. Голубович, В. Гук, Г. Шустикевич, І. Завадовський, Е. Площанська, І. Березович, К. Коблан, М. Мельник, В. Сметана, І. Сокальський, К. Марущак, А. Банусович, Л. Мазур, В. Сломушинський, Н. Н., І. Лусаненко, М. Бубній, М. Кушнір, М. Кушляк, А. Фенкашин, М. Кінаш, В. Дичко, П. Жуковська, Е. Захарчук, І. Паньків, М. Сендзік, Е. Ляхович, Н. Н., Н. Н., Костко, Л. Бих, М. Борак, Н. Н., Стельмачук, Н. Н., М. Остапович, М. Левицький, С. Костирка, І. Глива, Я. Різняк, Й. Ошуст, М. Куса, П. Гладкий, Н. Шура, А. Сивуляк, І. Воробець, С. Барановська, І. Кухарський, М. Шкільний, І. К. Грицишин, М. Демський, М. Яцик, А. Борак, С. Бобечко, М. Кінн, Стефанович, І. Умитко, Ю. Драгун, Долішний, М. Гира, Мельничук, Д. Павлик, П. Авраменко, О. Бойко, І. Зборовський, І. Копчак, М. Євуш, Т. Мостенська, П. Миґаль, П. Ганчарик, А. Харук, М. Савчак, В. Сташко, Н. Н., К. Лучка, М. Ґалан, Д. Капітула, Н. Н., Й. Буката, В. Буката, А. Березівська, В. Коваль, Б. Гірчиця, о. В. Кушіль, Г. Кідонь, Н. Попадюк, Н. Плескун, К. Москалик, М. Голубко, В. Баковський, М. Костів, Літинська, О. Комар, А. Кобан, В. Антошків, Т. Наконечний, Н. Н., В. Ярема, М. Ганьошин, І. Дмитрів, Н. Марків, В. Костів, М. Вецал, О. Ліпка, М. Грицковян, І. Готра, С. Горохівська, О. Коваль, О. Коваль, А. Стецула, О. Дутчак, М. Гаврилів, І. Карапура, Н. Н., Г. Якимів, М. Ґураль, Н. Н., П. Якимів, Д. Василюк, Д. Савчук, О. Сивец, Н. Н., М. Цвігун, Г. Пилипчук, С. Цимбала, О. К., С. Дорош, Р. І. Зятковський, Б. Бучак, З. Лисюк, О. Логин, І. Ілящук, В. Костишин, Ю. Лялька, Задорожний, Ю. Бідочка, Й. Білінський, З. Брезіцька, А. Тарас, Д. Хомк, Т. Масин, К. Яроцевич, І. Карпа, Пузин, С. Савчук, Г. Макогін, Максимович, М. Ріпський, К. Вдовин, М. Заволюк, К. Ґрандис, М. Костів, П. Сташко, Д. Слободзян, Й. Врубель, М. Саварин, Ю. Мачуга, В. Заставний, о. А. Бек, Д. Ґрандис, С. Яловега, А. Філь, М. Клисик, Н. Г. Вагнер, І. Ґенега, І. Люзняк, Н. Н., Е. Путяк, Т. Свистун, Д. Матвіїв, Д. Заверуха, П. Рибка, М. Корнацький, Помийчук, І. Стадник, С. Сагайдак, М. Баран, І. Дула, М. Гринішак, В. Пуйда, Ю. Тесаровський, К. Куль, О. Чемеринський, М. Польовий, Й. Гриник, В. Ґлют, К. Плитяк, Н. Н., С. Білоус, Я. Пшик, М. Крупка, А. Співак, П. Сосницький, В. Сосницька, Н. Н., В. Вовк, О. Плескун, Пришляк, В. Закалюжний, В. Мандзій, Білий, І. Лазорик, П. Задорецький, К. Качуряк, П. Коваль, Р. Л. Ковальська, Ф. Микитин, П. Чехир, С. Проник, К. Фин, П. Третяк, І. Матвіїв, В. Собко, К. Буча, К. Прилюка, Т. Дишлик, М. Кость, С. А. Залужний, М. Кин, Т. Прудиус, П. Палеґа, А. Ватра, В. Мищук, В. Ґольовський, Н. Тимчишин, М. Курляк, І. Лилик, Й. Семчук, о. Й. Ялечко, А. Колтон, С. Дащишин, П. Ґут, Й. Мотюк, Т. Прилип, Н. Н., А. Кузик, К. Чесарівська, В. Шира, Г. Ґерета, М. Барбеляк, Є. Нечесний, С. Яворський, І. Букіль, Демідзм, І. Клопій, М. Кокицько, В. Пшик, Г. Прус, О. Гіпа, М. Стецюк, А. Балутянська, М. Швець, М. Мацян, Н. Поканик, Л. Кравчук, О. Бандар, І. Корнат, Й. Янда, С. Угорчак, В. Бриль, Е. Пилипчук, А. Гудинська, С. Путяк, І. Луцишин, А. Ревюк, П. Стичишин, М. Попів, Бобович, В. Нальонюк, І. Букіль, Й. Бок, С. Яворський, М. Клапко, К. Сахман, Л. Кравчук, М. Денис, К. Наконечна, Н. Паканик, Л. Гнатів, П. Малицький, М. Генрій, Меляницький, І. Дембик, В. Фесолов.

Сім жертводавців написано нечитко, отже не подаємо у тому виказі.

По 75 ц.: К. Литвин і В. Ляленко.

По 60 ц.: Е. Пилипчук і Н. Н.

По 50 ц.: М. Галичин, Н. Н., О. З., В. Г., К. Н., А. М., Д. Доля, М. Фединюк, А. Кочовик, А. О., Н. Н., Н. Ц., Н. Н., Н. Н., В. Ємець, В. Лоняк, С. Ковбасник, М. Вовк, Т. Ольшанський, Г. Матковський, Н. Н., Р. Кісь, Колосівський, Н. Н., Н. Н., С. Цімко, М. Всякий, Н. Н., П. Ленчук, Н. Н., А. Дубаненко, С. Л., О. Ярема, Н. Н., Н. Н., М. Жира, К. Пришляк, Н. Н., Т. Боднар, А. Дзят, А. Стефанишин, Д. Ленкевич, В. Дайсак, Н. Н., Н. Н., Г. Воліченський, М. С., Н. Н., В. Козак, Н. Н., А. Снопек, М. Капітула, Г. Савіцький, Н. Н., О. Роман, З. Гуцайлюк, А. Кальдис, А. Василь, В. Особа, Н. Н., Т. Івасечко, С. Ляхович, Н. Н., М. Стахура, М. І., Д. Скоцко, С. К. Максимців, Г. Б., Н. Н., Е. Остапів, Н. Н., С. Скородинський, М. Волічинська, М. Даянсон, І. Білоус, Н. Н., В. Максимик, М. Кучер, В. Кіт, В. Токарський, Дідик, Н. Н., Р. Салямін, Н. Н., Н. Н., М. Зозуля, Н. Н., Н. Н., Н. Н., Ф. С., Н. Мороз, Н. Н., Г. Баран, Н. Н., Т. Яхвак, М. Шельник, Н. Н., Н. Сенів, Н. Н., Т. Р., Н. Н., Н. Н., В. Глисцяк, Н. Н., Н. Н., К. Свір, І. Павлік, С. В., О. Білоус, А. Баран, Юрко М., Н. В., Р. Парван. Крім того сім жертводавців, яких назвища годі відчитати, і 22, які взагалі не подали своїх імен.

Збірка разом з дрібними датками принесла $904.02.

ЗА МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ: **Володимир Буката**, голова; **Василь Іванин**, секретар; контрольна комісія: **Г. Дідоха, Е. Онищук, Т. Боднар.**

—o—

МАЙНЕРСВИЛ, ПА.

На народні цілі.

Отець М. Струтинський переслав через Обєднання $80 на такі народні цілі: $50 на Карпатську Україну, $20 на інвалідів і $10 на визвольну боротьбу. На ту суму зложились такі жертви: $52.90 принесла збірка, переведена в укр. гр. кат. церкві св. Покрови; сестрицтво св. Покрови $5, о. М. Струтинський від себе $12.10.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

На Карпатську Україну.

На зборах братства св. Николая, від. 175 У. Н. С., ухвалено зложити з каси відділу $5 на Карпатську Україну. Крім того члени перевели між собою збірку на ту ціль. Зложили по $1: В. Братусь, І. Братусь, Ф. Гузіль, А. Котович, А. Дяків, Я. Поливка, В. Шеремета, Е. Резник, В. Клюп, В. Бартош, Г. Плекан, В. Білінський; по 50 ц.: М. Попик, Н. Набережний; по 25 ц.: Ю. Шевчук, Н. Горбянський; Т. Тустановський 40 ц. Разом $18.90, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

В. Бартош, секр.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(85)

Ззаду Марії вискочили кілька дикунів з племени замбеґу. Після короткої боротьби вони вирвали Марії рушницю з рук, а один з дикунів міцно скрутив їй назад руки. Джеф Биґерс, побачивши це, почав утікати. В тій хвилині йому було навіть байдуже про Марію. Він рятував своє власне життя. Та з другого боку також наскочила банда дикунів.

З усіх сторін обскочили їх дикуни, які, видно, тихцем підготовлялись до наскоку і їх окружили. Марія споглядала кругом на дикі обличчя чорних і в ніодним не могла дошукатися якоїсь людяности. Її зір спочив на хвилю на обличчі Джефа, але в тому обличчі вона знайшла тільки безмірну підлість. Джеф удавав хороброго і старавсь опанувати себе.

„Що це все значить?" — закричав він на дикунів. „Каґундо позволив мені відійти з тим, що я схоплю демона-Тарзана. „Ти не пробував схопити демона, а ти хотів утекти", відповів один з дикунів, що, правдоподібно, був ватажком. „Каґундо хитрий", продовжав дикун. „Він тобі не вірив і післав нас за тобою точно наглядати, що ти будеш робити".

Ці слова цілком збентежили Джефа. Він побачив, що дикуни вже не такі дурні, як він собі їх уявляв. Тепер, зловлений на підступі і брехні, він у першій хвилі не знав, що говорити. А його мовчанка тільки потверджувала здогад дикунів. Повертаючись до вязнів, ватажок приказав: „Рушайте вперед!" Ціла валка пішла вперед, в напрямку оселі замбеґу.